

SZÉKELY HIRLAP

POLITIKAI S VEGYESTARTALMU KÖZLÖNY.

KIADÓ-HIVATAL:
Az ev. ref. főiskola nyomdájában.
SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
NAGY-KÖZ ELEJE.

Hirdetési ár: Három hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. és minden beigtatásért külön 30 kr. o. é. bélyegdíj. — Három hasábos nyilttéri sorért 20 kr. o. é.
Az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadó-hivatalhoz, dolgozatok és nyilttéri közlések a szerkesztőséghez intézendők.

Megjelenik e lap
minden szerdán és szombaton, reggel,
NAGY FÉLÉVEN.
ELŐFIZETÉSI ÁR
Negyedévre 1 frt 30 kr.
Félévre 2 „ 50 „

Teljes számú példányokkal többé nem szolgálhatván, új előfizetést vagyunk kénytelenek nyitni, — és pedig:

Márczius 1-től juniusig, négy óra, 1 frt 80 kr-jaival.

Intézkedtünk, hogy új előfizetőink teljesen kielégíthessenek.

Szeretve tisztelt polgártársaink!

Hálával hajlunk meg a bizalom előtt, mely minket városunknak országos képviselésére felhív, és melynek teljes értékét abban találjuk fel, hogy polgár-szívekből eredett és nekünk, szerény polgároknak, lett részükbe juttatva.

Ismerjük az előnkbe tűzött feladat nagyságát: s ezzel szemben érezzük tehetségeink korlátoltságát, de kegyeletünk adóját véreink, rokonaink és sorsosaink iránt, bárcsak részben is, úgy véljük legjobban leróhatni, ha teljes készséggel alárendeljük magunkat azon megtisztelő felhívásnak, hogy: a magyar királyság törvényhozó termében, az összes haza és a polgári elem gyarapítása érdekében, önöknek nézeteit és óhajításait tolmácsolni és érvényesíteni kötelességünknek ismerjük.

Mi soha sem feledkezünk meg arról, hogy a polgár, bárha mindenét, verejtékes munkájának és lankadni nem tudó szorgalmának köszöni csak a jó Isten után, s bárha nem a nagyvilág zajában, hanem a családban meleg tűzhelyénél leli fel boldogságát és meglegedését, mégis szívesen hozza áldozatul hazájáért vagyonát és nyugalmas boldogságát; mert Maros-Vásárhely polgára is úgy tanulta, úgy tudja és igazán úgy érzi, hogy: „a haza minden előtt,“ — mert polgártársaink önérettel hivatkoznak öseinknek hosszú sorára, kik szabadalmakban nem részesülve, mindig készséggel és zúgolódás nélkül hordozták, a hazának néha-néha súlyos terheit, és nemzetiség s vallás különbség nélkül kétséggel fogadták keblükbe a munka, ipar és kereskedés tényezőit, hogy megteremtsék és erőssé tegyék a társadalomnak azon osztályát, melynek megtisztelő és tisztelt neve „polgár;“ mert épen azért kötelemünk nekünk is odaműködni, hogy ezen osztálynak nemes szabadalma, a munkát megkedveltetni, az ipart gyarapítani, a közvagyonosodást, anyagi jólétét s mindenekfelett a szellemi fejlődést elősegíteni, ne csak megtartassék, hanem szélesbitessék is.

Mi nem mutathatunk fel a haza szolgálataiban véghezvitt nagy tetteket, annak oltárán hozott nagy áldozatokat, mi nem hivatkozhatunk a hosszú száműzetés, a hontalanság keserves szenvedéseire, mert nekünk csak az jutott sorsunkba, hogy a kikkel itt éltük jó napjainkat, azokat a megpróbáltatás és fájdalom hosszú korszakában is el ne

hagyjuk, hogy honfitársaink szenvedéseit idebenn és odakünn, lehetőleg enyhítsük, s mindenekfelett a jobb jövő iránti reményt polgártársaink szíveiből kihalni ne engedjük.

Mi egyszerű polgárok vagyunk, szerény polgárok gyermekei. Tiszteletreméltó szegény szülők csepegtették szíveinkbe korán a haza és szülőföldünk iránti szent szeretetet. Mi nem vágyódunk sem rang, sem czim vagy kitüntetés után, egyedüli becsvágyunk: polgártársaink közt és általunk becsültetve élni át s fejezni be az életnek rögzös pályafutását. Épen azért, hogy gáncstól menten kiérdemeljük polgártársainknak becses bizalmát, a felmerült ellentétes politikai nézetek közepette, minden tartozkodás nélkül teszünk vallást politikai hitünkről.

Két jelentékeny párt küzd jelenleg az ország alkotmányos kormányzásáért, mert azokról, kik a trón, társadalmi rend és ország alkotmányának, területi épségének, szabadságának felforgatására irányozzák büntös törekvéseiket, ezuttal megemlékezni sem akarunk.

Az egyik az öntudatos biztos haladás pártja, határozott czélok felé. E czélok a haza függetlensége és állami méltósága, a civilizált népek előtti tekintélye és hitele, nemzetünknek jóléte, békéje, jövőendő hatalma és dicsősége.

A másik a rohamos — fékezetlen törekvések pártja, ugyanazon jelszavakat lobogtatva zászlóin. — De ismeretlen végpontok felé.

Az egyik a lemúlt országgyűlés, a nemzet többségének pártja, így szól önökhez: Ime ezeréves alkotmányunk viszszaállítva és megszilárdítva.

Ime királyunk szent eskü által a törvény megtartására kötelezve, annak hű barátja és megtartója.

Ime magyar kormányunk független szava minden a hazát érdeklő ügyben künn, úgy mint ide benn, döntő.

Ime királyunk többi tartományaival oly alkotmányos szövetség kötve, mely védelmi erőnköt egy millionyi, hazájáért lelkesedni tudó, hadseregre emeli.

Ime egy oly védrendszer, mely a gádzagnak gyalázatos szabadalmát, fiait a haza védelmétől mentekké tehetni, megszüntette, és a haza minden polgárát legszentebb kötelmeire nézve egyenlőkké tette.

Ime a honvéd dicső neve jogaiba viszhelyezve — pár hó múlva nyolczvan-ezer nyi honvédsereg felszerelve.

Ime az államadósság aránytalan csekély részének biztosításával, hitelünk a külföld előtt annyira biztos alapra fektetve, hogy egy év alatt 400 milliónál nagyobb tőke ajánlkozott országos közlekedési- és hitelválatokra.

Ime városunk vasutvonala is legfőlebb egy év alatt kész — és az európai vasuthálózzal összekötve.

Ime oly peres eljárás hozva be, mely a perlekedés vérig bosszantó faggatásait megszüntetvé, az igazságszolgáltatást nyilvánossá gyorsá és olcsóvá teszi.

Ime egy oly népnevelési törvény, mely a vallásos meggyőződés tiszteletbentartása mellett, a legszélső pusztá lakójának — a legmagasb havas pásztorának egyaránt biztosítja a polgárosodás jótéteményeit.

Ime mindenütt, a hova nézünk a fejlődő jólét, az ipar felvirágzásának nyilvános jelei — a belnyugalom és béke ezerszeres áldásai.

Ez a mi politikánk, ezek politikánk eredményei, ezek legujabb törvénybeli vívmányaink — ez uton, haladunk — előre!

És a másik párt — a balpárt, mit mond?

Neki nem kell delegatio, nem kell közös hadsereg, nem kell közösgy, nem kell közösgyügyi miniszterium!

Azt kérjük: veszélyes, káros intézmények-e ezek? nemzetünk fejlődését gátlók, hogy egy pusztá szóharcz miatt a kül- és belbéke, az anyagi és szellemi erősödés biztosítékait eldobjuk azon nagy véres harcz előestéjén, mely körülünk szemlátomást tornyosul s vajmi könnyen hazánk határain is átesaphat.

Nem szabad, nem lehet azon jeles hazafiak tiszta hazafias szándékaiban kételkedni, kik ezen párt élén állanak, bár annak egyes rétegeibe tisztátalan, fertőztetett elemek is szeretnek vegyülni. De nem nyilvános-e ezen párt-irány tévedése, midőn látjuk, hogy nemzetünknek esküdt ellenei mindenütt, s bármily színezetűek az ő zászlói alá tolazkodnak, ottan üzven szabadságunkat és önállásunkat veszélyeztető fondorlataikat?

Mindezeknek meggondolása, élet-tapasztalataink, önzéstelen józan polgári meggyőződésünk könnyűvé teszi nekünk a választást és csakis az eddigi országgyűlési többség: a jobbpárt irányát engedi követnünk.

Önök most tisztelt polgártársak szavazatukkal itélni fognak az irány helyességről s ha bizalmukkal megajándékoznak, mi hiven fogjuk elősegíteni annak tovább fejlesztését.

Mert a világon semmi sem tökéletes, semminek sem szabad helytt állva pangani. Nem tehetjük kezeinket tétlenül zsebre. Haladnunk kell, még pedig mulhatlanul előre, különben ezen ezeréves, itt e földön bár csekély számmal, de törhetlen erőben és örök ifuságban virágzó nemzet kora hervadásnak s időelőtti enyészetnek megy elibe.

Haladnunk kell a kor dicső szellemi és anyagi vívmányainak terén, kegyelettel tisztelve a multnak magasztos hagyományait!

Könnnyitünk kell a népen!

Azok, kik a közterhek több nemeinek rögtöni megszüntetését ígértek, csak ámitják önöket. Ez nemzeti becsületünk meggyalázása, európai tekintélyünk lealázása, hitelünk összegázolása nélkül lehetetlen.

De azért egész pártunkkal beismerjük, hogy az adók súlyosak, hogy a nép sok helyt méltán kívánja enyhítésüket.

Ugyanazért feltétlenül követelni fogjuk — s érvényesíteni is törekszünk a béke politikáját.

Polgári meggyőződésünk egész erejével sürgetni fogjuk a hadsereg létszámának és a katonai költségeknek leszállítását.

Szorgalmazni fogunk oly javításokat, mik a mostani költséges igazgatás minden ágait egyszerűsítve olcsóvá s azzal az adózás terhét könnyen elviselhetővé tegyék.

Különösen a városi birtok adóterhének könnyítésére fogunk közreműködni.

Segédforrásokat fogunk keresni az anynyi éven át pangott ipar számára.

A városi törvényhatósági élet fejlesztését a polgári elem gyarapítását, mint ennek igaz fiai első kötelességeink közé soroljuk.

Ezen nemes város háromszáz éves törvényhatósági s törvénykezési jogainak fenntartása életkérdés lévén: mindnyájunkra nézve azokat, mint hű sáfárok, megőrizni — s ha kell megvédeni is fogjuk.

Ezek a mi — de nem annyira a mi — mint az önök meggyőződése és óhajai.

Mi csak is az önök véleményének és érzelmeinek adunk kifejezést, midőn azt — mit atyáink munka-helyein, tőlük halottunk, a család és barátok körében oly sokszor hazafias aggodalommal, sovárgással, s végre a megelevenítő remény és bizalom egész örömével megbeszéltünk szíves emlékükből visszaidézzük és nyilván, minden utógondolat s tartozkodás nélkül kijelentjük:

Jussunk bárhová és rendelkezzenek önök tisztelt polgártársak velünk — bármiként, így gondolkoztunk, így éreztünk — és ezt teendjük utolsó lehelletünkig!

Kelt. M.-Vásárhelyt, 1869. márcz. 8-án

Fekete József és Petri Ádám.

Maros-Vásárhely sz. kir. város polgárai.

Nesze nektek!

Már most igazán: nesze nektek, a legnagyobb magyar katona, Földvári Károly is kartácsesal, bombával neki ment végre, az országon végig gyalogoló, verbungoló, baloldaloskodó szélmalom-politikának.

Már ha a magyar nép nem hiszen Klapkának, Türrnek, Földvárinak s egy szóval mindazoknak, a kik 1848-ban hadsereget vezettek a németek ellen, s győzedelmet arattak, míg az orosz invasio megtámadta hazánkat, ha nem hiszen a harcok fiainak, kik Deák Ferencz békés politikája mellett emelik fel hatalmas szavukat, holott nekik, mint katonáknak, a háboru adhatna inkább dicsőséget, de ők inkább szeretik házájuk nyugalmaát saját dicsőségöknél; ám menjen neki a nép fővel, homlokkal a baloldali, ellenzéki és így háborus politikának, melynek élén Tisza, Ghyczy, Madarász, Bónis, Váradi s több olyan jó emberek állnak ugyan, de a kik bizony puskaport legfelebb a nyulak üldözésében szagoltak, de nevéket a magyar forradalmi harcából nem ismerjük, vezérszerepben semmi esetre nem.

Már nekem akárki mit beszél, én Deák-párti követre votizálok, mert szeretem a haza alkotmányát s az egyszer megkötött békés-

séget nem forgatom fel másnap azzal a reménnyel, hogy hátha valamivel jobbat is köthetnek? Aztán, meg nem szófia beszéd, a mit a magyar megígért, az meg is szokta ám tartani szavát. Már mi megnyertük a királynak meg a velünk egy uralkodóház alatti népneknek, hogy együtt védjük a királyt és hazát, hogy megelégszünk annyival, a mennyivel a birodalom másik fele; egy szóval mi megteremtettük a törvényt s kurafia, a ki meg nem tartja.

De nem csak annyi, hanem kartácsesal is neki megyünk a törvényt felforgatóknak, éppen úgy, mint vén nagy katonánk Földvári.

Mi nem szeretjük a gyakori változásokat; a mit megalkottunk, bevárjuk mi lesz belőle. Ha rossz lesz, majd jobbitunk rajta, s azért nincs miért tigris követeket választunk, a kik el akarják rontani azt, a mi van, azért, a mit még nem tudunk hogy mi.

Hát mit nyer az ő nagy bölcseségök? Beszélnek kegyelmeteknek közös pénzügy, közös adósság s több afféléknek nagy terheiről. Hát azt hiszik, hogy elvállalta volna a Deák-párt a maga részéről az államadósságokat, ha kénytelen nem lett volna vele? Avagy, nem épen úgy elvállalta azt a Tiszapárt? hiszen a különbség csak anynyi volt, hogy a Deák-párt számot vetve a dologgal, 30 milliót, a Tisza-párt pedig 28 milliót vállalt volna el. No bizony két millióért forgassuk fel már most a haza nyugalmaát, két millióért, a minél több értékű bort megiszunk csak egy követválasztás alatt, s a mely alatt 15 millió magyar polgár bizony kevésbé szakad meg, mint csak egy felőrai háborúság alatt.

Beszélnek a bélyeg s dohány-monopolium ellen! A kinek nem kell billog, ne pereljen, a ki házi dohányt akar pipázni, természetesen magának, de azt a 20—25 millió forintot, a mit ebből kap az ország, ha abból nem kapná, földünkre, fejünkre kellene kivetni, ezt pedig megköszönnők szépen, ezért nem választunk tigris követet. A dohány-monopolium megszüntetése mellett nem tigris, hanem Deák-párti emberek s épen Somsich szólalt fel legelőbb, s el is törtlik azt, mi helyt módot találnak arra, hogy a helyett bekapjuk az ország számára azt a pénzt, a mit abból vesz most be; ezért bizony nem kell nekünk tigris politika, mert bizonyosabban czélt érünk e részben is Deák bölcs politikájával.

Közelebről híres lett Torda, Tisza László ur híressé tette, hanem aztán az embereknek eszükbe jutott a régi tordai malacz, mely háttal ment volt a válunak. Mi nem leszünk tordai malaczok, s nem is megyünk háttal a válunak, megnézzük szemtől szembe, hogy mi van kitálalva? Azt látjuk, hogy Deák mit talált ki; de hogy a Tiszapárt mit talál ki, azt senki sem látja, ép a mint nem látta a tordai malacz, hogy mi van a váluban?

Kárhoztatni a meglevőt, olcsó dicsőség; hanem jobbat alkotni helyette s jótállani Isten és haza előtt, hogy az jobb is lesz s

meg is lesz alkotva, az már érne valamit; de ezt a bölcsesség követ a baloldal még ki nem találta s nem is várhatunk ily nagy bölcseséget olyan párttól, mely oly kevés kitűnő emberről rendelkezik, hogy még követjelöltnek való embereket sem igen kap s egészen ismeretlen embereket ránt elé, hogy a nép követekké válaszsza.

Hadd menjünk tehát a megkezdett békés uton, mely már is sokat jobbitotta hazánk állapotát, ezt pedig csak úgy érjük el, ha az országgyűlésen a Deák-párt lesz többségben. Erre hatni hazafi kötelesség.

Székelv Bors.

Amitások.

„Az ámitás sértés, mert feltételezi, hogy a honfiakból bolondot lehet csinálni.“

III.

Miután Ghiczy és utána méltányosabb pártívei, az Andrássy-miniszterium érdemeit elismerék: már most csakugyan bajos értelmes emberrel elhíthetni, hogy miniszteriumunk a haza érdekében semmit sem tett.

Hanem az agitátorok szolgálnak más ámitásokkal is, zsebeik telvék mindenféle árcánomokkal, elixirekkel. Választhat ezekből bárki gusz-tusa szerint, csak hogy valamelyiket bevegje.

Azt mondják: „az Andrássy-miniszterium hazánk érdekében tett a mit tett, de a kibékülést igen drágán vette meg, föláldozta hazánk alkotmányát, függetlenségét.“

Részletekbe nem ereszkednek, csak jelszavakat szórnak szét, hogy azokat mindenki saját belátása s phantáziája szerint ruházza föl.

Közügyek.

Delegatio.

Államadósság.

Quota.

Nyugdíjak.

Mind megannyi fölkiáltások, melyeket, lehet ad libitum váriálni, s minden versnek vég-szava, refrain-je: „jog föla dás.“

Ezekből alakulnak aztán a főbejáró vádak és az uteza-gyerekek is kiáltozzák: el van árulva a haza.

Ki is kételkednék abban többé!

Ily eljárásról mondja az öreg Phädrus: „ignotos fallit notis est derisui.“

Mondják, hogy a közözsügyeket az Andrássy-miniszterium találta föl.

A közözsügyeket ép úgy nem lehet fölhalál-ni, mint a tavaszt, vagy azt, hogy az emberek rendesen két kézzel születnek.

Hanem észlelni lehet, hogy hol közélet van, ott a dolog természeténél fogva mulhatlanul előállnak a közözsügyek.

Ha két embnr egy telken lakik, már létez-nek köztük közözsügyek.

Már el kell intézni, ki seperje, tisztogassa a közös pitvart, közös udvart, ki zárja be a közös kaput? sat.

1848 előtt az ugynevezett örökös tartományoknak császára, Magyarországnak királya, Erdélynek fejedelme, sőt Erdélyben külön a székelyeknek grófja volt.

De e legfelsőbb méltóságok ugyanazon egy uralkodó személyében összpontosultak.

Magyarország és Erdély 1848 előtt is alkotmánytal birtak, de hogy köztük és az örökös tartományok közt 1848-ban és az előtt léteztek közözsügyek, az kitetszik régibb s újabb törvényeinkből. *)

Hogy a Lajthán innen és túl levő országok közt jelenleg is léteznek közözsügyek, azt a balpárt is elismerte. Miről alább lesz szó. És ez másként nem is lehet.

*) Pro stabilienda — in comnem asum, etiam contra vim externam — cum vicinis regnis et provinciis haereditariis unione (sanctio pragmatica).

Indivisibili ac inseparabili cum omnibus regnis et rovinciis — quoad ... mutuum defensionem — unionisi exu ... permanente (1791-bdli erdélyi 6-dik artikul.)

A miniszterek egyike folyvást 6 Felsőégének szomelye körül lesz, s mindazon viszonyokba, melyek a hazának az örökös tartományokkal közösen érdeklők befolyvánt azokban az országot — felelősség mellett — képviseli, (1848-diki 3-dik czikk 13-dik §.).

Mindaddig, míg a magyar király és az ausztriai császár ugyanazon dynastiában és személyben összpontosul; szükségessé válik léteznek oly ügyek, melyeket közösen és egyértelműleg kell elintézni.

Minő anomalia lenne például, ha a párisi konferencián az osztrák követ a görög kormányt visszalépésre szólítván fel, a magyar követ ez ellen nyilatkozott volna, ha az alatt, míg az ausztriai sereg valamely szomszéd hatalmasság ellen harcztérre vitetnék, a magyar sereg ugyanazon hatalmasság segélyére sietne, ha az ausztriai kormány valamely vámszöveget elfogadna s a magyar azt visszavetné!

E szerint a közügyeket csakugyan nem az Andrássy-minisztérium találta fel, s ha valaki valóban azt hinné, hogy nálunk 1848-ban, vagy azelőtt ily ügyek nem léteztek, úgy az ily honfitársunk colossál tévedésben lenne.

Egészen más kérdés, vajjon közösen gyakorolták-e nálunk a közügyeket eddig, és közösen gyakorolták-e azokat jelenleg, vagy nem?

Mely kérdésre — ha a dolog valóságát az illúziók, az üres phrasisek, mystificációk halmazától különválasztjuk — határozottan állíthatjuk, hogy törvényhozásunknak — sem Magyarországon, sem Erdélyben, sem 1848 előtt, sem az 1847/8-beli törvények szerint — a közügyek gyakorlásában reális befolyása nem volt.

1848 előtti törvényeink a külügyek gyakorlását a jus majestaticumok közé sorolva, azok a király által intéztettek el, az ország rendjeinek befolyása nélkül.

A hadügyre nézve az országgyűlés csak is az ujczok megszavazásának jogával élt. És ezt is tudjuk miként gyakorolta.

Az ország rendi kez alatt végére jártak hány ujczot kell adni, és azt megszavazták, nehogy magokat compromittálják, óvatosan követve azon német közmondatot, hogy az ember mindent képes megtenni, mit akar, ha azt akarja, mit megtehet.

A hadügy — az ujczmegszavazáson kívül — a legfelsőbb kormány által korlátlanul gyakoroltatott, valamint

a kereskedelmi- és vámműgy is, s hogy mennyire nem volt Magyarország e tekintetben önálló; mutatja a legfelsőbb kormánynak azon százados kereskedelmi és vámpolitikája, mely hazánk vagyoni kifejlődését nagy mérvben hátráltatta.

Az 1848-diki törvények e nyomasztó helyzetben mitsem segítettek.

Elősmerték a közügyeket, s az azokra való felügyelést az ő Felsége melletti magyar minisztériumra bízták,**) de mi, úgy szólva, semmi befolyást nem adott — a közügyek gyakorlására nézve — hazánknak.

A legközelebbi országgyűlés volt a providentia által kijelölve arra, hogy a közügyek nagyhorderejű kérdését hazánk érdekében megoldja.

Mely elhivatásának legnagyobb szerencsével meg is felelt. (Folytatjuk.)

Ő császári s apostoli királyi Felségéhez hódolat-teljes felterjesztése báró Wenckheim Béla, magyar királyi belügyminister, Lónyai Menyhért m. k. pénzügyminister, és Horváth Boldizsár, m. k. igazságügyministernek: a volt

Székely gyalog- és huszár-határőrezredek kincstári kezelés alatt álló ingó és ingatlan javainak visszaadása és rendezése tárgyában.

Legkegyelmesebb Ur!

Az erdélyi főkormányzónak 1% alatt ide zárt felterjesztése, s Csikszék közönségének 2% alatt folyamodványa okot adtak arra, hogy a volt székely gyalog- és huszár-határőrezredek 1851-ben történt feloszlásakor a kincstár javára lefoglalt ingó és ingatlan javak jogviszonyait s birtoklása történetét vizsgálatunk tárgyává tegyük, — és okot adnak jelenleg arra, hogy 3% 4% 5% 6% 7% 8% és 9% alatt ügyiratok alapján nyert vizsgálati eredményt, Felséged legmagasabb elhatározása alá terjeszszük.

Azon történelmi adatok, melyek egymással

kapcsolatos összefüggésben legalázatosabb előterjesztésünk alapját képezik, a következők:

Azon katonai védvonal, mely Magyarország dél-keleti határán részint telepítések, részint az azelőtti lakosok részére adott különböző kedvezmények által a 17-dik században szerveztetett, — folytatást, illetőleg: kiegészítést nyert Erdélyben az itt 1762—1764. években szervezett határőrezredek által.

Ezen határőri védvonalba esett a székelyföldnek Moldva-Oláhországgal, mintegy 20—25 mérföldnyi hosszú vonalban, szomszédos része: Csikszék és Háromszék.

A nevezett székelyszékek népessége azonban a katonailag szervezett határőri intézmény fogantatása ellen határozott ellentállást fejtett ki, a mely 1764. január első napjaiban csak véres katonai hatalmi erővel volt legyőzhető.

Ezen ellentállás oka nem annyira azon körülményben rejlett, hogy míg az ország többi részében a határőrök, részint az urbéri viszonyok alóli mentesítés — részint kincstári birtokok adása által a teherhez aránylagos segélyben részesítettek — addig a székelyföldön ily eszközök a kormány rendelkezésére nem állván, itt a határőröket semmi segélyben sem részesíthette: hanem az ellentállás oka inkább a székelynemzet alkotmányos viszonyaiban rejlett; és e tekintetben

mellőzve az őstörténelmi alkotmány mikénti kifejlődését, a kormány akkori álláspontja megjelölhetésére. bátrak vagyunk megjegyezni először azt: hogy a székely nemzet az általa birtokolt földet ösifoglalás jogán bírta s a korona itt nem bírva örökösödési joggal — birtokos nem is lehetett;

másodszor azt: hogy a székely nemzet mindentagja született nemes — s mint ilyen, a hon védelmére személyesen volt kötelezve.

Ezen honvédelmi kötelezettség a székely nemzetet három részre osztotta.

Az első osztályt képezték a főnemések, kik többed-magukkal — a második osztályt a lófőnemések, kik lóháton — a harmadik osztályt a darabont nemések, kik gyalog voltak kötelesek a hon védelmében részt venni.

A honvédelemnek ezen szervezete a szathmári békekötés után korszerűtlennek tűnván fel: 1713—1729 között a székelyföldi főkapitányságok rendre eltöröltettek, s azóta a székely nemzet tömegesen többé fegyverre nem szólítottott, — a nemzet tagjai közötti osztályzat azonban tovább is fenn maradt, s országos teherviselési alapul szolgált annyiban, mennyiben a két alsóbb osztálya adófizetés alá vettetett s az 1762—1764-ben szervezett határőri kötelezettség is csak ezekre szorított, és pedig, az osztályzat tekintetbe vételével, oly formán, hogy a darabont rendű székelyek gyaloghatarőröknek — a lófőszékelyek pedig huszárőröknek fegyvereztetek fel.

A csikszéki és háromszéki lófő- és darabont rendű székelyek tehát alkotmány ellenesnek találták a reájuk nehezült adófizetés és határőrzés kétszeres terhet, szemközt a velük egyenlő ös-jogi főnemések tehermentesítésével, s ez okból fejtették ki 1764-ben a határőri intézmény ellen azon ellentállást, mely csak katonai hatalommal volt legyőzhető. (Folytatjuk.)

Türr tábornok a bácskai választókhoz.

Az 1866-diki háborút megelőzőleg mondotta nekem Kossuth, hogy a magyar nemzet előtt csak két név ragyog, magaslik ki zászlóként, melyek mindegyikéhez határozott politikai irány van kötve, s oly törekvések, melyeket mindenki ért. Egyik név Deáké, a másik — saját neve. Deák neve egyértelmű, minden magyar előtt, az osztrák dynastia alatti alkotmányos Magyarországgal, tehát az osztrák házhoz való hűséggel, s a békes kiegyezéssel. Az ő (Kossuth) neve ellenben annyit jelent, mint Magyarország függetlensége, mely semmi áron sem ismer egyezkedést, csak harczt és háborút Ausztriával. Ez nyíltan volt mondva. De Magyarország is nyíltan felelt 1866-ban; a teljes függetlenségnek megkísérlése helyett, mely sok vér- és könyáldozatba kerülhetett volna, inkább a dynastiával való kibékülést választotta: elfogadta a 67-i alkotmányt.

Értem én azt, hogy vannak pártok, melyek többet óhajtottak; de hiszem azt is, miszerint helytelen eljárás, a jelen helyzetet, mely a nemzet életében mindenesetre haladást jelent, azon ürügy alatt ócsárolni, hogy nem tökéletes.

Nem vagyok azon tan embere, melynek

jelszava: „mindent vagy semmit!“ hanem igenis azé vagyok, melynek főelve, bár lassan is, de naponként egy-egy lépést téve előre, haladni. Én nem csak azt látom, mi nincs t. i. önálló rendes hadsereget; de látom azt is, a mi van: az új honvéd-szervezetet. Csak 10 zászlóaljnyi hadseregünk volt 1848-ban, s még is képesítve volt a nemzet, midőn a bécsi reactio alkotmányunkat veszélylyel fenyegette, ez eredeti létszámot csakhamar megtízszerezni. Ki lenne annyira bizalmatlan, hogy kétkedni tudna abban, miként a nemzet, kül- vagy belerőszak ellen, mely alkotmányos jogainkat megtámadná, 78 zászlóaljból 300-at teremteni képes ne legyen?

Senki sincs feljogosítva feltenni jelen kormányunk férfairól, hogy hazánk alkotmányos jogainak megsemmisítéséhez segédkezet nyujtanának. — De félre e sötét képekkel, a kétség és gyanu józan megvitatás által elmellőzhető s csak így léphet a nemzet alkotmányos életének új korszakába. Ne veszélyeztessük az eredményt elhamarkodás által, melynek szomorú vége is lehetne. Mit használ örökös panaszszal zavarni a megkezdett művet? Legyünk áldozatkészek s mondjunk le a hon javáért tulajdonított követeléseinkről és a boszu politikájáról. Senki se higgye, hogy ő bírja monopolium gyanúját a szabadelvűséget. Ne nyujtsuk ellenségeinknek egyenetlenkedésünk szomorú látványát. A mesterségesen ápoltság megrontja a népet s csak azoknak használ, kik ezt elnyomni akarják.

Midőn kényuralom nehezült hazánkra s mi csak gyáva megadás és forradalom között választhattunk, én a forradalom embere voltam. Ma, midőn az 1867-ki alkotmány megnyitotta hazánk előtt a tevékenység törvényes terét, elfogadom ezen alkotmányt és pedig nem azon utógondolattal, hogy azt megbuktassam, hanem azon szándékkal, hogy azt esetleg tökéletesítssem, a mit azonban csak egy eszközölhetünk, ha nem izgattunk a törvény ellen.

Szedjük össze minden erőnket; tanuljunk, hogy mindig több magyar nyerhessen alkalmazást a diplomatiában és a konszultusoknál, s a rendes hadsereg minél több magyar tisztet számáljon. Félre a panaszokkal, félre a gyanúsításokkal s mindenek fölött az igéretekkel, melyeket bármely párt is kormányra jutva megtartani képes nem lenne. Emlékezzünk meg ama szomorú tüneményről, mely 1848-ban Franciaországban történt; az ellenzék oly dolgokat ígért a népnek, melyeket kormányra jutva meg nem tarthatott, s így a nép elégtelenségében saját kormánya ellen fordult s a legszabadelvűbb kormány kényszerítve volt az elámitott népet ágyúkkal verni szét. A ki hazáját és polgártársait szereti, ily félrevezetésre hiu népszerűségváadásból soha nem fog kezet nyujtani. — Lamartine így szólott 1848-ban a párisi munkásokhoz: Ha mellemnek szegezitek bár a négy ágyút, mely a (városház) téren áll, mégsem fogok nektek olyat ígérni, a mit megtartani képes nem vagyok. Kövessük e példát és ne izgassuk fel a nép szenvedélyt. Jelszavunk legyen: tisztlet a törvénynek; tüzzük feladatunkká, hogy a jövő országgyűlés ne pazarolja idejének kétharmadát vitakozásokkal az alkotmány alapelvei fölött, hanem minden erejével a belreformokhoz lásson. Így fog a nemzet erőben gyarapodni s lesz képes további megállapodások által mindazon előnyöket megszerezni a magyar hazának, melyek a gyakorlati téren szükségessé válnak mutatkoznak.

Fogadják őszinte köszönetemet bizalmukért, hogy engemet képviselőjökké választani szándékoznak. Külföldi viszonyaim nem engedik meg jelenleg, hogy ezen ajánlatot elfogadjam. Tartanak meg ezután is becses emlékkönyben s tekintsenek engemet mint őszinte polgártársukat.

Pest. 1869. febr. 20-án.

Türr István.

A Deák-párti választók értekezlete. (Márt. 8-kán az Apollo-teremben).

Vége-valahára olvashatók — és pedig nagy örömmel — a falragaszokon, hogy „a Deák-párti választók ma délután 3 órákor gyűlést tartanak az Apollo-teremben“. Mindig mondogattuk magunkban, hogy a követválasztási pártoknak nyílt sisakkal kell föllépniök, tiszta játékot játszaníok, hogy az eljárás is méltó legyen a kivien-dő nagy czélhoz. Mindig mondogattuk magunkban, hogy a Maros-Vásárhelyt nagy többségben levő hazafias, békésen haladó pártnak csak egy nyilvános gyűlést kell tartania, hogy sikere biz-

**) 1847—8. 3-dik czikk, 13. §.

tositassék. De kíváltk mióta láttam, hogy az ellenfél nagy hü-hóval igyekszik kisebbségét palástolgatni; mióta láttam, hogy port kíván a választók szemébe szórni, hogy elámulva önkénytelenül engedjék magukat félrevezettetni, s mióta láttam, hogy két-három nagy száju ember nyakába vére az országot, mindenüvé eljárogat vendégszerepelni s árulván az „örök igazságot“, azt a vakmerő állítást szeretné elfogadtatni, hogy nálok nélkül sem Dézs, sem Torda, sem Régen, sem Maros-Vásárhely nem tudná, hogy mit csináljon? mióta mondom, ezeket láttam: kétszeres aggodalommal vártam, hogy vajon Deák-pártunk most is tétlenül marad-e. Kétkedésemből nagy öröm nőtt ki magát. Fölmentem tehát én is az Apollo-terembe, hogy lássak és halljak.

A zsufolásig megtelt teremben alig, hogy helyet tudtam magamnak valahogyan foglalni, midőn a mi jókedvű öreg polgártársunk: Mentovich Ferencz fölszólt s röviden előadta öszszegyelekezésünk czélját, fölhevén a gyülekezetet, hogy kiáltson ki valakit elnöknek. például városunk derék főorvosát, az általánosan tisztelt dr. Antal Lászlót.

Az ajánlatot hangos éljen kísérte s a kiáltott elnök föl is emelkedett mindjárt a rögtönzött szószékre, honnan a meghatottság egyszerűen szép szavaiban köszönte meg az — úgy hiszem nagyon is megérdemelt — megtiszteltetést. Röviden jelezve a helyzet nagy horderejét és fontosságát, kitűzte a tanácskozás tárgyait: követjelöltek kitűzését s azon módokatokról való gondoskodást, melyekkel jelölteinket követekké tehesük.

Ezután — a mint ön, t. szerkesztő ur, igen jól tudja — Szász Béla kért szót. A szót megnyervén, sőt arra éljenzésekkel is buzdítván*), hosszasan fejtegette politikai helyzetünket. Először is igazolta magát, hogy mi jusszon szóval fel ő itt; mint polgár kíván szólni, mert, mint mondá „ő is azon nagy középosztály szülötte, mely büszke arra, hogy saját munkájával szerzi meg kenyerét; gyermekkorá szép esztendeit ő is e városban tölté, s nem csak azon szent hamvak kötik őt e városhoz, melyek itt a temető hantjai alatt porlanak, hanem azon érdek is, mely a város emelkedésével őt is emeli s hanyatlásával őt is alásujtja“. Evel áttért magára a dologra.

Hálával adózott a koronás királynak, ki az országgyűlés összehívása, a törvények tiszteletbentartása által ismételve bebizonyítja, hogy a szent eskü szavai, melyeket Isten szabad ege alatt a világ négy szakára hangoztatott, nem voltak légből elhangzott szavak.

Néhány szóval esetelte azon szomorú helyzetet, melyből az 1867-es diki országgyűlés, Deák Ferencz, ama nagy vezérferfiu kalauzálása alatt kiszabadított, ki a késő századok emléke előtt is ép oly dicsfényben fog ragyogni, mint Washington, a szabad Amerika fia előtt. Megjelölte ama nagy vívmányokat, melyeket az országgyűlésnek köszönhetünk: a közös ügyek elintézését, melyek a pragmatica sanctioból eredve, miután a szomszéd ausztriai santonányokkal egy fejedelm alatt élünk: természetes következményei állapotainknak. Épen az volt a baj, hogy eddig nem voltak azok törvények által szabályozva, míg most pontonként van meghatározva, hogy mire köteleztetünk mi s mire ők. Clara pacta: boni amici. Érinté a közös külügyet, mely így természetes és így olesőbb; igen a közös hadügyet, mely a mellett, hogy kevesebb adót vesz igénybe, meggátolja a lehető szerencsétlen öszszeütközéseket. Elismeréssel emlité föl a honvédség intézményét, mely többet adott, mint a 48-diki törvények; fölhozá az Uniót s a nemzetiségi kérdést véglegesen megoldó törvényeket, igen a népiskolai törvényt, mely megveti alapját az öszszes nemzet mivelődésének, — s mindezeknek folytán kikövetkezteté, hogy mi csak Deák-párti követeket küldhetünk a jövő országgyűlésre. Szerencsésnek vallá e várost, mely saját bennszülött polgárai közül választhat illyeket Fekete József és Petri Ádám személyében. A harsány éljenek lezúgása után, melyek e nevek követek: küldöttséget indítványozott a jelöltek meghívására, hogy politikai szint valljanak. Ez Szabó János, honvéd-örnaggy, elnökle alatt, azonnal távozott is küldetésére.

Szász Béla pedig folytatá, s ahoz a párthoz fordult, mely az előbb jelzettel szemben egészen

más úton akarja a haza javát elérni. Itt egy kis intermezzó következett. A „loyális baloldal“ a teremben előre elhelyezte embereit, kiknek meg volt hagyva, hogy mihelyt a „balpárt“ szót hallják: kezdjenek éljenezni, Hozzájárult az is, hogy B. L. a baloldali követjelölt jobbnak tartotta, midőn a sor ő rájuk került, a teremből távozni *): elég, hogy midőn a szónok a balpártot említette, az illetők éljenezni kezdtek. Csak pártunk higgadt mérsékletének köszönhető, hogy e kiméletlen kihívást komoly tettelegességek nem követték. Szónok azonban nem hagyta magát megzavartatni, s az éljeneket megköszönvén jelenlevő „tanítványainak“ éles bonczkés alá vette a baloldal politikáját, Megezáfolta tévállításaikat s eközben a követjelöltek is megérkezvén, ismételve ajánlotta a béke politikáját, mint a melyre leginkább a békés, mukás polgárságnak van szüksége — s evel átengedte a helyet a most érkezetteknek.

Szabó János, örnaggy, (Szünni nem akaró éljenzés.) rövid szavakban számot adott küldetésében való eljárásáról, hathatósan ajánlotta szintén a béke politikát. „Érintkezésbe tettem magam, úgy mond, mind a jobb, mind a balpárt vezérferfiáival; mind a 48-diki honvédség dicső tábornokaival, mind vitéz bajtársaimmal, s azon tisztult nézetek folytán, melyekkel önök körébe érkezém: kazafi meggyőződéssel mondhatom, hogy a ki hazája fönnállását és javát szíven hordozza: csak is Deák-párti követeket küldhet az országgyűlésre.“ Evel bemutatta a követjelölteket, kik röviden, de velősen indokolták politikai állásukat elfogadták a jelöltöséget, s különösen Petri Ádám felett meg találólag azon „jóakaróinak“ ellenvételeire, kik „nemesen“ azt a hirt terjesztik róla, hogy ő nem távozzhatik el körünkől. Nyomatott programjukat (Mai számunk hozza. Szerk.) bemutatták, s hangos éljenektől kísértetve szálltak le a szószékről. Az elnök még fölolvastatá a 150-es Deák-párti bizottmány névsorát, kik elveink terjesztését vállalák magukra.

A gyülekezet még hallani kívánta Szabó Jánost, Szász Bélát, kik ismételve ajánlták a jelölteket, a békességes egyetértést stb. Végre Horovitz, izraelita polgártársunk, beszélt, tiszta magyarsággal s találólag épen saját felekezetét hozá föl például a Deák-párt szabadelvűségére, mely az emancipáció által őket is egyenjogú polgáraivá tevő a hazának. Ő is melegen ajánlá a jelölteket.

Az elnök jövő vasárnapra, a választást megelőző napra, ismét nagy értekezletet hívott össze, hogy a 150-es bizottmány számot adjon működéséről.

Evel a gyűlés hangos éljenzések közt s a legszebb rendben eloszlott, a jelölteket a városházáig kísérvén tömegesen.

Már most én is végzem, talán kissé hosszúra terjedt, tudósításomat, de hiába, le kellett írni az igazat, mert tudom, a „M. P.“ olyan historiat kerekít erről a dologról jövő számában, hogy —! Legalább láttam, hogy egy vékony uracska szorgalmasan jegyzett számára. Bár csak a szíve táblájára jegyezte volna föl a hallottakat! (N. B. A mint a szerk. ur láthatja, igéretem megtartám s egy „éljen“-t sem írtam ki, melyek beszédje egyes helyeire hangzottak).

Egy polgár.

VIDÉK.

Nagy Enyed, márcz. 2.

Az újdívatu agitatók, — melyek mint a pestis és cholera inkább a városokban s a haddunkel (: boesánat! de e szónak nem tudánk teljesen megfelelő magyar kifejezést adni:) polgárok közt talál legtöbb táplálékot, — N. Enyed városa csendes tűzhelyeinek sem kegyelmezének; itt is megtevők a brutusi döfést s fájdalom! oly mérvben, hogy annak eredményei szomorú eshetőségeket festenek előnkbe. „Szemeink előtt képek vonulnak el, a sötét multnak gyászos képei!“ De... hagyjuk a vért fagyalló sötét képeket... Egy új aera, egy aranykor derül felénk!

„Több ház-adót nem fizetünk —

Sándor Elek a követünk“!!!

Ezen pár sorban élethíven ki van fejezve

városunk polgárságának közérzete, magasztos lelkesültsége. Hogyan — hát Enyed — az isszonyú leczkén át ment csöndes Enyed városa is „baloszkodik“? Hja! a miasma jön, terjed és terjesztetik mindenfelé s a legedesebb, a legszentebb kapcsolatok romboló erejével kiszedi innen és onnan áldozatait. Különösen a szegény Enyednek régi átka az, hogy bármi baj érte az országot, néki jutott mindig a legkeserűbb falat. Török, Tatár, Labancz-járás, vizáradás, tűzáramlás... és a többi...

Már több idő óta lehet észrevenni valami föld alatti titkos forrás moráját, a nélkül, hogy magukat teljes biztonságban hitt jobboldaliak figyelemre is méltatták volna, míg nem a napokban az expozíció megtörtént s a Pandora szelencéjéből szervezkedve lépett ki a fuzió-balpárt, Sándor Elek követjelöltsége alatt, megkezdődtek azonnal a agitatók s pár nap alatt az egész város polgárságának nyugalma felkavartatott, mint egy sötét chász. Sándor Elek a város főhadnaggya, vagy ha úgy tetszik polgármestere, kezdette száz karu családjával a toborzást s mi volt könnyebb — mint ilyenek alarendelt hivatalnokait s általuk a polgárságnak legeslegnagyobb részét vörös lobogója alá terelni! A jobb párt is (mondhatni az intelligentia) megdöbbenve azonnal szervezkedni kezdett, de elég későn, midőn a fuzió-párt már a megye területére is kiterjesztette falánszait, már alsó-fejérmegyei balpártnak dekretálta magát s ha a megyei, különben nyugalmas, román párt utasításuk szerint velők szavaz: akkor előre örülhetnek a diadal mámorában. Szegény Alsó-Fehér! „mivé lettél, —? szép híredből de kiestél!“, Szerencse, hogy még eddigelő a népes iskolai ifjuság mentve van a fertőzéstől, vagy legalább féken és visszatartva az idétlen demonstrációktól. Kérdés azonban, hogy egy „improvisált útazás“ nem hoz-e oly miasmát, mely a magas kőfalakon is áttör s megmérgezi a csontokban lévő velőt is?? Ügyeljetek pásztorok! nehogy az ólálkodó „Farkas“-ok a sövényen belől kerekedjenek.

A görgeteg megindult, hogy hol fog megállni s eltemetni vagy utjában szétparizsitolodik? az idő fejt meg. Az is bizonyos, hogy a mi a királyhágón tul csak tűzzel való játszás, az nálunk épen ház-gyújtogatás.

—r. l.—

Atosfalva 1869. márcz. 1-ső.

Tek. szerkesztő úr!

Kérem legyen szives e levelet becses lapjába iktatni.

Minden magyar ember lelkében él e ragyogó gondolat: itt örök s nagy légyen a magyar! Ezen gondolatért lövetők magunkat 49-ben; ezért tettük magunkat 12 évig passiv ellent-állásba; ezért nyilatkoztattuk ki 61-ben, hogy még későbbek vagyunk túrni egy proviso-riumot, mint sem aféle sugalmazott alkotmányt beléegyezősünkkel jogalapra emeljünk. Ez a gondolat pedig úgy létesül, ha a nemzet önállóság intézheti jelenét, jövőjét, benn és kifelé, ha bizalom van fent, alant és egymás iránt, és nem becsmérléssel, hanem okokkal győzzük meg egymást és magunkat.

A baloldal férfiai közlönyeik által elhitették velünk, hogy a 67-iki kiegyezés a nemzet nagygyá létének útját vágta, vagy legalább azt megnehezítette. Azt nem bizonyíták be nekünk, hogy másiktól most nem lehetett, azt csak sejtünk engedik, vagy egyebünne kell kibetűznünk. S már most — a legtöbbnyire nem elég higgadt eszű polgárok között, ez sajnálatos társalkodást szült, a mi nagyon fogja hátráltatni a belügyi reformok haladását is. Erre pedig több szükségünk van, mint a már meglévő közjogi alap újra bonczolására, és megpróbálására annak: vajon a korona kormányra fogná-e hívni baloldalt, ha a jövő országgyűlésen többségben lenne — vagy nem?

Azt hiszem nem egy választó polgár gondolatának adok hangot, ha arra hívom fel baloldali irányadó férfainkat, hogy próbálják meg magukat, elég erősek-e ezt a nagy gondolatot létesíteni, mely annyira hízog, s mely a Kossuth leveleiben ki van fejezve? Ha nem elég erősek, ha kilátásuk nem biztos és csak experimentum akarna lenni: hagyjanak fel vele, többé minket baloldali irányban vezetni. Hagyjuk jobb időre, midőn ezen igyekezetnek biztos siker remélhető lesz.

*) Pardont kérek a szerkesztői tolltól e pár szó számára. Több ilyen nem lesz. Egy polgár.

*) Egy privát levélből úgy értesülünk, hogy az illető kártyázni hívta szomszédját s úgy távozott. Szerk.

Adjanak hangot annak, hogy csatlakozzunk minyájan a jobb-oldalhoz; adjanak hangot annak, hogy a belreformok mezején kell megerősödnünk s ez a nemzet, összes akarát, erejét igényli. Ez által a baloldal annak fogja bizonyítani adni, hogy célja nem a kormányra jutás, hanem tisztán a hon java.

Nehogy valaki azt vélje, miként ezen cikk egy jobb-oldali férfiú gyártmánya, tehát ide írom nevemet, s azt, hogy én Tisza, Giczi, Jókai, Ludvig nézeteiknek hódolok; de előbb az, hogy experimentális állásba ne hozzuk magunkat, mint a kormányra jutás. Így ítélek az én csekély baloldali falusi eszem.

Porzsolt Ádám, *)

A székel szék szókása.

„E czim alatt a „Századok“ febr. havi füzetében egy érdekes okmányt közöl Thaly Kálmán. Az okmány, mely valószínűleg az 1701-ki marosvásárhelyi országgyűlés alkalmával II. Rákóczi fejedelem parancsára készült, eredetije Vörösvárt a Rákóczi-Aspremont-Erdődi-levéltárban van. Szövege következő: Udvarhelyszéknek, — a mint kegyelmes urunk ő nagysága (II. Rákóczi Ferencz) parancsolatja szerint repattálni kell a százakat, — kívántatnak zászlók s lobogók; azelőtt veres volt, de most ő nagysága akarattjából fele lenne veres, fele pedig kék. Azon kívül drágonnak való egy kornéta. Az ő nagysága parancsolatjából az lejbcompánia zászlóján egyfelől lenne az ő nagysága czimere, másfelől a széké. Háromszéknek kívántatnak zászlók s lobogók; az ő nagysága kegyelmességéből fele lenne veres, fele fehér. Ugyanaz lejbcompánia zászlóján egyfelől lenne az ő nagysága czimere, másfelől az széké. Azonkívül kell drágonnak való egy kornéta. Csiknak hasonlóképen kellenek zászlók; az ő nagysága kegyelmességéből fele legyen sárga, fele fejr. Ugy a lobogók is az zászlókhoz legyenek conformisok. Marosszéknek is kellenek zászlók s lobogók; fele legyen zöld, fele kék. Csikban s Marosszékben, ha találkoznak, kívántatnék egy kornéta is. Aranyasszéknek zászlók s lobogók; fele violaszín legyen s fele fejr.

Szokás pedig régenten ez volt: hogy az székelnek nem volt szabad járni semminemű nyeregben, hanem katona nyeregben, szakálls-kengyelben, rohonci zabolában járni lovát; nem is volt az katonának szabad lovát meghe-reltetni az hadnagynak hire nélkül, hanem menlovát tartottanak mindaddig, míg megerősödött a ló; a végre voltak minden falukban lóköti helyek, az holott is sehol nem volt szabad jártatni semmiféle marhát, hanem csak azon menlovák számára tartották. Táborozás-idején szokás volt, hogy a kapitányok magok magok számára hadtanak bizonyos számú katonákat otthon, kik az táborozásnak idején a kapitányok hópént fizetnek; ugy az hadnagyoknak, vice-hadnagyoknak, zászlótartóknak is, secundum proportionem, bizonyos számú katonákat szabad volt meghadni. Békességnek idején pedig az magok kapitányoknak tartoztak aratni s kaszálni illendőképpen. A zászlók alatt minden tizednek egy-egy szekere szokott volt lenni, kiben az katona maga lovát fogta, s egyet-mását az tizedt úgy hordozta. Minden esztendőben kétszer ordinarie mustrajok volt, és ha táborban nem kellett menniük: mindazáltal annuatim egy-egy holnapig exercitiumot adtak nekik az boldogemlékeztű fejedelmek, hogy az táborozástól ne idegenedjenek.

A mely főrendek s elsőbb nemesemberek kópiát nem viseltek is: szolgálókkal mindazáltal azt viseltettek, s úgy mustrálták elő: úgy cselekedtek táborozásnak idején is. A tábori lovakat hámban fogni s járni nem volt szabad. Az hadnagyoknak, utánnavaló tiszteknek, sőt az főkapitánynak is gondjoknak kellett lenni, hogy alkalmas tábori lovakat, jó fegyvert, s értékekhez illendő köntöst procuráljanak.

Minthogy az Székelységen igen kevés lévén az jobbágyság, nem lévén egyéb rend is, hanem hadban szolgáló emberek: azok közül

kéntelenített az fő- és nemesi rend — kivált az drabantok közül — béreseket fogadni; ugyan-ezek közül, ugy az lovas vitézlő rend közül is adtak szolgálak, pro qualitate personae, az fő- és nemesembereknek, mely is állott az főkapitány discretiojában, azt tudván bizonyosan: kinek hány szolgálára vagy szüksege; noha most a szolgatartásban nagy abusús és inconvenientia vagyon, — de a rendes szolgatartás a méltóságos fejedelmektől soha sem denegáltatott. Csiknak s Háromszéknek lévén passusok: azokra secundum exigentiam rei et temporis tartoztak elégséges trázsat adni, s mindenik passuson lévén fortalitium, azt az egész székel nációnak kellett építtetni. Mind főmind vice-tiszteknek incumbált, hogy mindenfelé kémeket jártassanak, hirtet tudakozzanak, hogy az Udvar az szerint informálhassák.“

Külpolitikai szemle.

Maros-Vásárhely márcz. 5-kén.

¶ BUKUREST. Darab idő óta hallgatunk a fejedelemségekről, nem azért mintha nem érdekelnének a szomszédi viszonyok, hanem azért, mert semmi figyelemre méltó sem történt mostanság. Országnál, szintugy, mint egyes embernél, nagyon busító az olyan állapot, mikor csak házsártoskodással képes föltűnni.

Románia, ugy látszik, ebben a bajban szenved. A forradalmi hírek, melyek elcsendesedtek volt, most újból röpkednek szerte-szét. Utórezgéseit az ott folytatott üzemeknek, vagy hírnökei a közelgő viharok, nem bizonyos. Kis Oláhországban, a hatóságok ébersége dacára, Mazzini feleproklamációkat terjesztenek, melyek a keleti népeket vallási harcra hívják fel. A cselekvési párt közlönyében a bolgár bizottmányok egy kiáltványa jelent meg, ugyanazon értelemben. Ez nem okozott feltűnést, minthogy míg Bratianó állott a kormány élén, kibocsátványaitak kényelmesen közölhetők több lapban is. Bolgár csapatok alakulásáról is beszélnek a hírek.

Ugy látszik azonban, hogy a jelen kormány a bolgár üzemeket nem pártolni elég tapintatos.

Az ujonnan kinevezett osztrák-magyar főkonzul: Zulauf febr. 28-kán nyújtotta át hitelesítő iratait a szokásos szertartások mellett.

A nemzetőrség parancsnokává Boleano ezredes neveztetett ki, Golesko tábornok helyett.

BERLIN. A király, az éjszak-német szövetség országgyűlést f. hó 4-én nyitá meg. A trónbeszédben említés van téve több törvényjavaslatról, melyek a belügyekre vonatkozólag, még ez ülészek alatt, előterjesztetnek. A külügyminiszterium feladatául említették: hogy ezután is, mint eddig, a béke fenntartására törekedjék, mely feladat, az éjszak-német szövetségnek barátságos viszonyaitak által, a külső hatalmokhoz, lényegesen meg van könnyítve.

FRANCZIAORSZÁG. Mint egyik Lajtán-tuli lapnak írják: a franczia hadügyminiszterium igen nagy tevékenységet fejt ki. Nem tekintve a folyamatban lévő fegyverkezéseket, az egész hadsereg szorgalmasan gyakoroltatik. Különösen a lovasság naponként 8 órán át van gyakorlaton. A taktika helyett újat hoztak be, s főképen az éjjeli támadásokra készülnek, mi végre éjjeli gyakorlatokat tartanak.

Közelebbről Franciaországnak két nevezetes halottja volt.

Egyik Troplong, az államtanács elnöke, a titkos tanács tagja, Franciaország politikai- és törvénytudó nevezetességeinek egyik legkitűnőbbike.

A másik, kinek neve már nagyobb körben ismeretes, (a Girondiak története nyelvünkre is le van fordítva mert egyik vala századunk világító lángjainak.) Lamartin. Mindkettő temetési költségeit az ország hordozza.

ANGLIA. A felső ház febr. 25-iki ülésében Argyll herczeg javaslatot adott be, a Skotországi nevelés javítása, és terjesztése iránt.

AMERIKA. Az egyesült államok új elnöke, Grant trábarnok, f. hó 4-kén déli 12 órakor vonult be a Washingtoni fehérházba, s vette át az elnökséget. Ezt megelőzőleg, a kongresszus febr. 13-kán tette meg üdvözlését egy bizottmány által, melyet az új elnök legelőbbben is szokatlan hosszú beszéde által lepett meg. E beszéd, mely válasz az üdvözlésre, rá-

megy 20—30 sorra. Ekkorát sem mondott eddig.

A közönség köréből.

Sepsi-Szt.-György, febr. 27-én.

Nemes Háromszék törvényszéke tegnap volt egy oly nevezetes végtárgyalás színhelye, melyné azt hiszem, egy, vagy talán még két évtized alatt sem fog lenni. Ezt bizonyítja leginkább azon körülmény, hogy a végtárgyalási terem, vidéki és helybeli hallgatókkal oly zsufolva volt, minőt ez hasonló esetben, aligha ért többet.

A végtárgyalást egész terjedelmében közzölni a hely szűke nem engedí, azonban főbb részben leírni annyival inkább nem tartom fölöslegesnek, mivel nagyon sokan vannak a n. é. közönség között, kik ez ügyet különösen is ismerik, s kimenetelét látni óhajtják.

Délelőtti 1/2 10 órakor a nagy néptömeg között megjelennek, a törvényszék részéről elnök: Vajna Tamás, bírák: Balogh Izra, Kovács Károly, Thuri György és Csia Albert. Főügyész: Kónya Gerő. Védő ügyvéd: Künle József.

Vádoltak padján: s.-sz.-györgyi K. L. és nője I. J.

A nagy csönd beálltával jegyző a végtárgyalást kihirdeti.

Ezután elnök a törvény szerinti figyelmeztetéseket megtévé, főügyész emeli a vádat, mely a következőkben összefoglalva: Az 1855-dik évben s.-sz.-györgyi Sz. L. jelenlegi vádlott K. L.-né, I. J. volt férje, egyetlen fiu gyermek hátrahagyásával elhalálozván, egy végrendeletet is hagyott hátra, melyben nője és gyermeke kizárásával, legközelebbi rokonait, u. m.: M. Annát és M. Rózsát tette örököséiv. Ezen végrendeletet vádlottak, magán vádlók kárára, a néhainak íróasztalából elsikkasztván, csalás büntetével vádolja, miért is kéri a végtárgyalást ellenük megtartani.

Mielőtt a végtárgyalás megkezdődne, védő ügyvéd két bizalmi férfit a törvényszéknek bemutatotts kéri a törvényszéknek e feletti határozatát; ezt a törvényszék akadálytalanul elfogadja, mire azonban nem is volt szükség, mert a tárgyalás minden tekintetben a törvények értelmében folyt le.

Ezután következett a tanuk kihallgatása, miről röviden kivont eredményképen annyit jegyezhetek meg, miszerint a mellett, hogy minden egyes, a vádlottak lehető elíteltetésére alapul fektethető körülmény csak egy tanu által volt bizonyítva, ezen egyes tanuk vallomásai egymással a lehető legnagyobb ellentétben állottak.

Annyi ugyan félig-meddig kiviláglott, hogy volt egy irat, mely alá volt írva Sz. László, vádlott K. Lajos és egy „Bogdán“ által: továbbá kitűnt az, hogy ezen irat nem Sz. László által iratott. Tartalmára nézve az egyes tanuk mindnyájan különbözően és határozatlanul vallanak.

Szorosan és röviden véve, ennnyit eredményezvén a tanuk kihallgatása, a vádlottak jó hangzású erkölcsi és vagyoni bizonyítványainak felolvasása után, főügyész teszi meg végindítványát, melyben kijelenti, hogy a tárgyi tényálladéknak már a vizsgálat folytában lett megállapítása után, ahöz ez alkalommal nem is szól. Az alanyi tényálladéknak pedig több tanunak jogos okokat képező vallomása által K. Lajos vádlottra nézve helyre lévén állítva, bé van bizonyítva, hogy vádlott csalás büntetében bűnös.

Miután azonban K. Lajosné, I. Juliánna ellenében, az alanyi tényálladéknak, jogos gyanu-okok hiányában helyre nem állítható, kéri őt bizonyítékok elégtelensége miatt, a családi büntett vádjá alól felmenteni; K. Lajos ellen pedig a három évi súlyos börtönfogság büntetést kimondani.

Ezután védő ügyvéd vette át a szót, ki indokolt s a törvények szellemével ismeretességeről sok tekintetben tanúságot tevő következetes beszédében különösen kiemelte azt, hogy miután tanuk vallomásai szerint egy oly állítólagos iratról van szó, mely alá állítólagosan, csak végrendelező, s két tanu közül is egyik csak, „Bogdán“ névvel irt alá, egy ily irat a törvények értelmében okmánynak nem tekinthető, s nem lévén e szerint a kérdéselt irat okmány, nem volt egyszersmind alkalmas tárgy egy büntény elkövetéséhez; kiemelte továbbá azt is, hogy

*) Készséggel nyitunk tért határozott Deák-párti lapunkban e higgadt baloldali nyilatkozatnak. Vajha minden baloldali így gondolkoznék s tudná felalldozni a jót a jobbért. Mert a jobb a jónak ellensége!

ha netalán amaz állítólagos irat, az osztr. polg. törvények behozatala előtt kelt volna, (mert egy tanu sem tudta meghatározni keltét), akkor is gondoskodva van törvényeinkben, hogy az ily ok-iratok meddig tartják meg régibb törvényeink szerinti érvényességüket. Miután a végtárgyalás folytán tanuk bizonyították azt is, hogy amaz állítólagos végrendeletben Sz. László egyetlen hátrahagyott fia gyermeke is érdekeltté volt téve, egy örökrész hagyományozása által: hatályosan fejtette fel azt, hogy ha feltéve s meg nem engedve, vádlott nő vette volna kezébe, a jelenleg hatályban álló polg. törvények értelmében, magán vádlók azon végrendeletkezi igényeinek érvényesíthetőségétől elzárva nem voltak s nincsenek, s ezen igényeiket polgári, nem pedig büntető perrel kell vala érvényesíteni akarni, miután polg. törvényeinkben különösen is van intézkedés téve az ily esetekre.

Ezek után különösen is jellemezve az egyes tanukat, vádlottaknak tárgyi tényálladékok hiányában, mint ártatlanoknak, felmentését kérte.

Ennek végeztével a törvényszék hátravonult, s nem sok idő múlva elfoglalák helyeiket, mire az elnök — már gyertya világánál — az ítéletet kihirdette, mely szerint vádlottak az elnök emelt csalás büntett vádjá alól, tárgyi tényálladékok hiányában, mint ártatlanok, felmentettek.

Erre a hallgató közönség viharos tapsban és éljenzésben tört ki, mire azonban elnök kijelentette, hogy a törvényszék sem helyeslést, sem rosálást el nem fogad.

Meg kell említenem végül még azt, hogy vádlott K. Lajos, már két éve, hogy a börtön falai közt szenved, s midőn az „ártatlan” szó kimondása után valahára megszabadulását reménylette, az államügyésznek e közben bejelentett folyamodása által, ezen reménye is elveszett és így ismét visszavitetett börtönébe.

Másik vádlott K. Lajosné, azonban védő ügyvéd kérésére szabadon bocsátatott, de az ő ártatlansági ítéletét is államügyész megfolyamodta.

Azon megjegyzéssel zárom bé tudósításmat, hogy a másodbíróági ítéletet is annak idejében közölni fogom.

Ennyivel tartoztam az igazságot szerető közönségnek.

Egy hallgató.

VEGYES.

* **Marosszék főkirálybírája** e hó 6-kára rendkívüli bizottmányi gyűlést hívott össze csak is az országgyűlést apr. 20-kára összehívó leg-

felsőbb leirat kihirdetésére. A gyűlés halálával fogadta a leiratot és pedig nem csak jegyzőkönyvileg, hanem fölratilag is, melyben egy-szersmind a miniszterium iránti bizalom is hangsúlyoztatik.

* **A marosszéki és m.-vásárhelyi honvéd-egylet** folyó év mártius hó 11-én, délután 4 órakor, Lénárt Károly ur termében, gyűlést tartand, melyre a honvéd-bajtársakat tisztelettel meghívja az elnök: Szabó János, honvédőrnagy.

* **Hlyefalvi hely. hitu néptanító Imre Mihály** 55 évi működése közben szerzett érdemeiért ezüst érdem kereszttel jutalmaztatott. A nemzeti muzeum igazgatója Kubinyi Ágoston, ez állomásától felmentetvén vaskorona rendet nyert. Helyét Pulszki Ferencz foglalja el.

* **A „Hazánk”, a balközép közlönye** 51. számában ezeket írta magának egy m.-vásárhelyi levelezővel: „— felfogható, hogy a városunk polgárságának félrevezetésére alapított „Sz. Hirlap”, mely mérgének szennyes tajtékjától az ellenzék legünnepeltebb férfait sem kíméli, a jobboldal erősítése helyett, csak undort és megvetést támaszt maga iránt”. Olvasóink ítéletére bizzuk, hogy a „méreg szennyes tajtékjának” baloldali kifejezése lapunkra, vagy pedig e levélre illik-e?

* **Ugy halljuk, hogy a hétszemélyes tábla**, egyetértve az igazságügyi miniszterrel elrendelte, hogy az Eisenberger-féle pör iratai a kolozsmegyei törvényszéktől, az e végre delegált Kolozsvár városi törvényszékhez tétessenek át, egyszersmind az is hirlik, hogy az eddigi vizsgáló bíró feleletre vonatott volna.

(M) **Az ambulans-kortések ellen** irt közelebbi cikkünk nem volt minden hatás nélkül, a politikai forgoszl-kergetők egyikénél, úgy látszik elevenre talált; fájdalma azon vizenyős élezen talált egyedüli kifejezést: hogy a cikk szerzője „agyvelő-lágyulásban” szenved. Hát önnök nincsen-e baja?... A ki a szánalom és kegyelet legkisebb érzése nélkül, mint egy újkori Sancho-Pansa faluról falura, városról városra jár, a népet bujtoztatni, elbolondítani, csak azért, hogy morzsáiból részsüljön azon óvatiok és kukuloriumoknak, melyeket hirhedett gazdaja: a politikai Donkisott előtt feltálnak — arról igazán el lehet mondani: hogy szive megkövesedett. Ez nem vizenyős éle, hanem száraz igazság.

* **Kiegészítéseül egyik multkori hírünknek**, melyet minden lap utánközölt, forrás megnevezése nélkül, irhatjuk a „H. Z. nyomán”, hogy a királyföldön 53 okleveles ügyvéd van jelenleg; a királyhágon inneni részekeken tehát összesen 182.

* **Szász lapok** értesülése szerint a miniszterium már az országgyűlés első napjaiban előterjeszti a Királyföld szervezésére vonatkozó javaslatot.

* **Brassóban** közelebből 500 vasuti munkás időzött. Oláhországba mentek a szereth-brailaploesti vonalhoz, melynek még ez év folytán készen kell lenni.

* **Vajda-Hunyad város közönsége** m. e. decz. 8-án kelt közgyűléséből köszönő feliratot intézett a m. kir. pénzügyminiszter urhoz, a vajda-hunyadi vár restauratioja körül tett fáradozásaiért. Megemlíti a felirat, mily fájdalommal láttak a város polgárai a mult diesőségének e nagybecsü emlékét adáz kezek által szándékosan rongáltatni, majd ismét elhanyagoltatni; míg végre azon kormány, mely a hazának alkotmányát és szabadságát visszalított párt kebléből vettetett, az ország számos súlyos sebeinek orvoslása mellett, e becses régészeti emlékre is kiterjeszté figyelmét, hogy azt a romlás körmeiből kimentse; végre pedig köszönet ismétlése mellett őszinte hazafias támogatását ajánlja fel a kormány jótékony törekvései számára.

A kiadóhivatal üzenete.

T. ez. B. J. urnak, Tordán. Kérünk még 50 krt küldeni. aztán küldjük a lapot sept. végeig hét hónapra. Így nálunk sem támadhat kiadói zavar.

Bécsi börzei árkelet.

(1869. Március 8-án.)

5% metalliques	62.10
5% nemzeti kölcsön	69.50
1860 államkölcsön	99.80
Bankrészvénny	722.—
Hitelrészvénny	262.40
London	123.45
Ezüst	121.50
Arany	5.82

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:

SZÁSZ BÉLA.

HIRDETMÉNYEK.

(24)

1—3

Figyelemreméltó!

Uj részvényjegyek à 6 frt.

1 darab 100 frtos sorsjegyet kaphatni s csak is havi 6 frt befizetés által, és játszhatni a befizetés alatt 28 db különbféle sorsjegyekre u. m.:

Hitel 1864. 1860. és 1839-dik Rothschild sorsjegyre, dunagőzhajózási jegyre úgy, hogy minden hónapban egy, vagy több húzás történend; az utolsó befizetésnél 1 db orig. 100 frtos sorsjegy kiszolgáltatik.

A befizetés alatt esendő nyeremények Vidéki megrendelések posta utánvétel

Részvényjegyek à 3 frt.

1 darab 42 frtos sorsjegyet kaphatni s csak is havi 3 frt befizetés által, és játszhatni a befizetés alatt 26 db különbféle sorsjegyekre u. m.

1864. gróf Saint Genois, budai herczeg Pálffy, Clary, Windischgrätz és Rudolf sorsjegyekre, úgy hogy havonként egy vagy több húzás történend, az utolsó befizetésnél 1 db 42 frtos orig. sorsjegy kiszolgáltatik.

rögtön kifizettetnek. mellett teljesítettnek.

Kábdebó István

M.-Vásárhelytt.

VICTORIA biztosítótársaság

(17.) **Kolozsvártt.**

Biztosításokat elfogad:

TÜZ- és JÉGKÁROK

ellen,

a legjutányosabb díjszámítás s legkedvezőbb feltételek mellett.

TÜZ ELLEN: Lak- és gazdasági épületek, gyárok, kereskedelmi raktárok, bútorok gazdasági eszközök, marhák, lovak stb. bentégés ellen. Gabonafélék és takarmány stb., stb.

JÉG ELLEN: Minden mezei termékek, mint takarmányfüvek, törökbúza, szemes gabonák, dohány, olajnövények, szőlő.

Díjazás- és egyéb kedvezményekre nézve kiváló figyelemben különösen az erdélyi közönség részesül.

Károk a központ közelségénél fogva, azonnal fizettetnek.

Feltételek s közelebbi tájékozás nyerhető **Maros-Vásárhelytt, Szőlősi Sámuel, Novák Bogdán** uraknál, vidéken a minden fontosabb ponton felállított ügynököknél.